

Vergaderjaar 1983–1984

16 740

Aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie

Nr. 12

NOTA NAAR AANLEIDING VAN HET EINDVERSLAG

Ontvangen 6 juni 1984

Algemeen

De leden van de fractie van de P.v.d.A. hadden kennis genomen van het gewijzigd ontwerp van wet tot aanpassing van de Auteurswet 1912 aan de Akte van Parijs van de Berner Conventie. Zij constateerden dat een aantal van de voorgestelde wijzigingen zeker zal leiden tot een consequentere regelgeving, terwijl tevens meer recht wordt gedaan aan de strekking van het verdrag.

Daarentegen zijn door de reacties in de memorie van antwoord op de in het voorlopig verslag gemaakte opmerkingen een aantal bezwaren tegen het – ook het gewijzigd – ontwerp duidelijker aan het licht gekomen.

Deze leden stelden vooraf, dat zij zich bij hun commentaar in het voorlopig verslag uitdrukkelijk beperkt hebben tot die wijzigingen van de Auteurswet 1912, die direct samenhangen met de tegelijkertijd te behandelen Goedkeuringswet van een deel der herziene Berner Conventie (16 739). Zij waren van mening, dat buiten het bestek van voorliggend ontwerp intussen onverkort doorgewerkt dient te worden aan de voorbereiding van regelgeving met betrekking tot het auteursrecht in de meest ruime zin, hetzij op nationaal niveau, hetzij door middel van verdragen (o.a. ratificatie van het Verdrag van Rome 1961; voor de opmerkingen daarover werd verwezen naar de inbreng van de fractie van de P.v.d.A. eindverslag op wetsontwerp 16 739). Daarbij gingen de gedachten uit naar zaken als: de problematiek van kabeltelevisie; distributiesatelliet; de instelling van een «leenrecht» voor alle werken; de problematiek van de – korthedshalve te noemen – «twee afzonderlijke openbaarmakingen», waarover de Hoge Raad zich gebogen heeft; de in de memorie van antwoord (blz. 5) gememoreerde zaken die bij het departement in voorbereiding zijn.

Naar aanleiding van het algemene deel van de memorie van antwoord stelden deze leden de volgende vragen.

Ligt het in de bedoeling bij de in voorbereiding zijnde wijziging van artikel 17a door aanwijzing van een ander orgaan voor de vaststelling van de in het artikel bedoelde vergoeding de gang naar de rechter overbodig te maken?

Welk orgaan heeft de minister voor ogen?

Wanneer denkt hij de op blz. 5 memorie van antwoord genoemde wijzigingsvoorstellen aan de Kamer te kunnen voorleggen, zo vroegen zij ten slotte.

Daargelaten de vraag of een wijziging van artikel 17a van de Auteurswet 1912 in de hierboven geschetste zin strikt noodzakelijk is, gaan de voorlopige gedachten uit naar een scheidsgerecht, waarin ter zake deskundige leden zitting hebben. Het is bij het uitwerken van de op blz. 5 van de memorie van antwoord genoemde onderwerpen steeds weer gebleken dat het hier om een zeer gecompliceerde materie gaat, zodat thans aan de Kamer geen tijdschema kan worden voorgelegd.

De leden van de V.V.D.-fractie hadden met belangstelling kennis genomen van de uitvoerige memorie van antwoord en de antwoorden, die de regering naar aanleiding van de door hen gemaakte opmerkingen had gegeven. Naar aanleiding van de opmerkingen op blz. 2, tweede alinea, van de memorie van antwoord, merkten deze leden op dat door de bewindslieden wordt gesteld dat, nu de Hoge Raad een interpretatie heeft gegeven over artikel 11bis van de Berner Conventie, het de wetgever niet meer vrij staat dienaangaande een ander standpunt in te nemen. Betekent zulks dat de wetgever zich aan die interpretatie zal hebben gehouden en derhalve de wet dienovereenkomstig dient aan te passen?

De wetgever is inderdaad gehouden aan de door de Hoge Raad gegeven interpretatie van artikel 11bis, eerste lid, onder 2°, van de Berner Conventie en van artikel 12, vierde lid, van de Auteurswet 1912. Dit betekent echter niet dat de Auteurswet 1912 dienovereenkomstig dient te worden aangepast.

Niet duidelijk is in dit verband, zo vervolgden deze leden, de opmerking dat in het oog moet worden gehouden dat de arresten van de Hoge Raad nog geen einduitspraken waren. Hieruit zou kunnen worden afgeleid dat de bewindslieden menen dat nog moet worden gewacht op de cassatie-uitspraken naar aanleiding van de arresten van het gerechtshof te Amsterdam van 27 januari 1983. Of menen de bewindslieden dat de Hoge Raad nog andersluidende uitspraken zou kunnen doen? Naar de mening van de leden van de V.V.D.-fractie kan zulks toch niet het geval zijn. Nu de Hoge Raad een definitieve interpretatie heeft gegeven over artikel 11bis van de Berner Conventie, zal daaraan toch niet meer getornd kunnen worden. De consequentie van de jurisprudentie van de Hoge Raad is toch deze dat de auteursrechthebbenden de exploitanten van kabeltelevisie en dergelijke kunnen aanspreken voor betaling van auteursrechtelijke vergoedingen en bij gebreke van overeenstemming over de hoogte van die vergoedingen de verspreiding van bepaalde programma's kunnen blokkeren en tegenhouden. Hierbij dient tevens te worden vastgesteld dat de kabelexploitanten ongeveer 65% van alle t.v.-kijkers omvatten en dat het van groot belang lijkt dat op korte termijn duidelijkheid wordt verkregen omtrent de consequentie die deze rechtspraak heeft op de tarieven. Dit is uiteraard ook van belang voor de exploitatie-opzet, niet alleen van bestaande, doch ook van nieuw aan te leggen netten.

Hoewel de Hoge Raad in de arresten van 31 oktober 1981 enige principiële lijnen heeft getrokken, zijn de binnenkort te verwachten arresten van de Hoge Raad in het bijzonder van belang met betrekking tot de vraag of de centrale antenne-inrichting die omroepprogramma's doorgeeft, dient te worden beschouwd als een «autre organisme» in de zin van artikel 11bis, eerste lid, onder 2°, van de Berner Conventie. Overigens onderschrijven wij gaarne de door de fractie van de V.V.D. geschetste consequenties van de jurisprudentie van de Hoge Raad.

Ook wij achten het van groot belang dat zodra de Hoge Raad arrest heeft gewezen in de zogenaamde Amstelveense kabelzaken zo snel mogelijk duidelijkheid wordt verkregen over met name de financiële consequenties van deze arresten. Ten einde dit te bevorderen vindt er thans onder leiding van het Ministerie van Justitie overleg plaats tussen vertegenwoordigers van de rijksoverheid (ministeries van Justitie, Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur en Verkeer en Waterstaat) en vertegenwoordigers van auteursrechthebbenden en de Vereniging van exploitanten van centrale antenne-inrichtingen. In dit overleg wordt – in afwachting van de binnenkort te verwachten arresten van de Hoge Raad – een aantal scenario's besproken, waaraan, afhankelijk van de inhoud van de uitspraak van de Hoge Raad, te zijner tijd uitvoering zou kunnen worden gegeven.

In dit overleg is van de zijde van de rijksoverheid wederom het standpunt ingenomen dat voor de binnenlandse omroepprogramma's door de kabelabonnee niet meer betaald dient te worden dan thans betaald wordt via de omroepbijdrage. Dit uitgangspunt is uitgewerkt in een in dit overleg besproken «scenario» van een model-licentie-overeenkomst.

Verder onderschreven deze leden dat het tot dusverre gevoerde beleid moet worden gecontinueerd, in die zin dat door de collectieve antenne-inrichtingen die programma's uit Hilversum onverkort dienen te worden doorgegeven, en dat geen verschil kan worden gemaakt tussen de bijdra-geplichtigen die de Nederlandse programma's rechtstreeks dan wel door tussenkomst van een collectieve antenne-inrichting ontvangen. Tevens waren deze leden van mening dat de omroep de nodige auteursrechtelijke overeenkomsten moet afsluiten. Deze leden stelden wel de vraag of het door hen verdedigde principe wordt gehandhaafd dat in geval van doorgifte van de uitzending zulks niet mag leiden tot een vergoeding die in zijn totaliteit hoger komt te liggen dan in de lopende overeenkomsten gebruikelijk.

Wij wijzen er in dit verband op dat sedert de arresten van de Hoge Raad van 31 oktober 1981 in de zogenaamde Amstelveense kabelzaken van overheidszijde het standpunt is ingenomen dat de jurisprudentie van de Hoge Raad niet tot verhoging van de auteursrechtelijke vergoedingen van de programma's van de binnenlandse omroep zal mogen leiden.

De leden van de V.V.D.-fractie wezen erop dat blijkens blz. 3 van de memorie van antwoord de NOS in overleg is getreden met de Vereniging van Centrale Antenne Inrichtingen, ten einde tot een oplossing te komen van de auteursrechtelijke implicaties ten gevolge van de arresten van de Hoge Raad. Deze leden vroegen of dit overleg reeds is afgerond en tot welke oplossing dit overleg heeft geleid. Zij betreurden het tevens dat de onderhandelingen van de BUMA met de kabelexploitanten in een impasse zijn geraakt, hetgeen ertoe zou moeten leiden, aldus constateerden deze leden, dat de overheid een meer actieve en ook stimulerende rol op zich zal moeten nemen. Kunnen de bewindslieden mededelen in welk stadium dit tripartiete overleg zich thans bevindt en of er reeds resultaten zijn geboekt? Niet duidelijk was de opmerking in de memorie van antwoord op blz. 4, eerste alinea, dat er twee premissen zijn:

1. dat de doorgifte door een centrale antenne-inrichting van binnenlandse programma's niet kostenverhogend mag zijn;
2. dat van de zijde van de thans bij de onderhandelingen betrokken partijen duidelijk omschreven voorstellen aanwezig zijn.

Dit laatste was deze leden niet duidelijk, omdat wanneer er duidelijk omschreven voorstellen aanwezig zijn zulks tot de conclusie leidt dat partijen het eens zijn, dan wel dat vanwege de impasse in de onderhandelingen kennelijk de voorstellen van partijen tegenover elkaar staan en kennelijk niet tot een compromis kunnen leiden. Kunnen de bewindslieden mededelen welke die duidelijk omschreven voorstellen van de bij de onderhandelingen betrokken partijen dan wel zijn?

Zoals hierboven is uiteengezet, worden sedert september 1983 in het onder leiding van het ministerie van Justitie staande overleg tussen alle betrokkenen (overheid, auteursrechthebbenden en kabelexploitanten) aan de hand van denkbare beslissingen van de Hoge Raad de gevolgen van een dergelijke uitspraak en de eventuele daarop toe te passen oplossingen geïnventariseerd. In dit tripartiete overleg, waaraan ook BUMA en NOS deelnemen, wordt onder meer een model-licentie-overeenkomst besproken. Dit overleg is nog steeds niet afgerond. Hierbij speelt vooral een rol dat de Hoge Raad nog geen eindarrest heeft gewezen in de zogenaamde Amstelveense kabelzaken.

De op blz. 4 van de memorie van antwoord onder 2 geformuleerde premisse is – zoals uit het vorenstaande moge blijken – enigszins achterhaald door de omstandigheid dat de Stichting tot Exploitatie Centrale Antenne-Inrichting Amstelveen inmiddels een cassatieberoep heeft ingesteld tegen

de arresten van het Hof te Amsterdam van 27 januari 1983. Dientengevolge beperkt het tripartiete overleg zich – zoals hierboven aangegeven – tot de bespreking van een aantal mogelijke oplossingen, gebaseerd op redelijkerwijs te verwachten beslissingen van de Hoge Raad. Het is om deze reden thans dan ook niet juist om aan dit overleg het karakter van onderhandelingen te geven.

Het overleg strekt er tevens toe om te voorkomen dat nadat de Hoge Raad arrest heeft gewezen weer veel tijd verloren zou gaan met het vinden van adequate oplossingen.

Naar aanleiding van de opmerking op blz. 4 van de memorie van antwoord over artikel 17a van de Auteurswet, inhoudende dat bij gebreke van overeenstemming door de rechter moet worden vastgesteld welke de billijke vergoeding is, en die in dit geval voor een bijna onmogelijke opgave wordt gesteld, rees bij de leden van de V.V.D.-fractie de vraag of artikel 17a dan niet tot de door de wetgever bedoelde oplossingen heeft geleid c.q. dat de rechter derhalve niet in staat blijkt te zijn tot een redelijke vaststelling van een billijke vergoeding te kunnen geraken. Indien verder uit de in de memorie van antwoord niet nader geadstrueerde argumentatie zou moeten worden afgeleid dat er een andere instantie moet worden aangevraagd voor de vaststelling van die billijke vergoeding, zo meenden deze leden, dat het in de in voorbereiding zijnde wijziging van artikel 17a (kennelijk beogend een ander orgaan aan te wijzen dan de rechter) de voorkeur verdient een arbitragecommissie aan te wijzen, die samengesteld is uit deskundigen, representatief voor en komende uit de betrokken groeperingen van belanghebbenden. Een dergelijke commissie zal uiteraard over een grotere deskundigheid beschikken dan de rechter en bovendien een eigen jurisprudentie dienaangaande creëren, hetgeen bij de onderscheidene rechtbanken, die thans ex artikel 17a de billijke vergoeding moeten vaststellen, moeilijker is, omdat de criteria en uitspraken in het ene arrondissement zullen kunnen afwijken van die in het andere arrondissement.

Zoals hierboven in antwoord op vragen van de leden van de fractie van de P.v.d.A. is opgemerkt, wordt thans onder meer onder ogen gezien of vaststelling van de in artikel 17a genoemde billijke vergoeding niet beter door een scheidsgerecht kan geschieden.

Wij tekenen hierbij echter direct aan dat de in artikel 17a voorziene dwanglicentie het karakter heeft van een uiterste middel en dat toepassing van dit middel en wijziging van de daarvoor geldende wettelijke regeling niet noodzakelijk zijn indien de – in ieder geval door de regering met kracht voorgestane – contractuele oplossing wordt bereikt. Het kan overigens niet ontkend worden dat aan de door de leden van de V.V.D.-fractie voorgestelde instelling van een arbitragecommissie zekere voordelen zijn verbonden. Naast deze mogelijke oplossing worden evenwel ook andere alternatieven onder ogen gezien, zoals vaststelling van de billijke vergoeding bij algemene maatregel van bestuur.

Artikelen

Artikel I, onder B

Artikel 15

De leden van de fracties van de P.v.d.A., van de V.V.D. en van D'66 constateerden terecht dat in artikel 15, eerste lid, onder 1°, in de eerste regel een zetfout staat. Deze is bij nota van verbetering gecorrigeerd.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. meenden dat de in het eerste lid van het artikel genoemde uitzonderingsbepaling niet toegepast moet worden ten aanzien van illustraties en foto's. Illustraties en foto's vallen buiten het overnamerecht van artikel 15, eerste lid. Voor foto's is dit zelfs eenmaal uitdrukkelijk door de rechter uitgemaakt in Pres. Rb. Amsterdam 13 oktober 1964, N.J. 469.

De leden van de C.D.A.-fractie zouden graag alsnog een nadere toelichting ontvangen waarom documentaires niet onder de desbetreffende regeling vallen, daar een dergelijke toelichting tot op heden ontbreekt. Deze toelichting was, naar wij dachten, in de memorie van antwoord wel gegeven. Het wetsontwerp wil de overnamebevoegdheid die de schrijvende pers thans heeft overeenkomstig de wijziging die in de Akte van Parijs van de Berner Conventie is aangebracht, uitbreiden tot de niet-schrijvende pers. Deze laatste krijgt volgens het wetsontwerp de bevoegdheid om werken van dezelfde aard als nieuwsberichten, gemengde berichten of artikelen over actuele economische, politieke of godsdienstige onderwerpen over te nemen; hierbij moet men denken aan het overnemen van delen, fragmenten van het journaal en actualiteitenprogramma's. Het overnemen uit documentaires valt niet onder de bepaling. Het overnemen van een heel programma door de omroep zou voorts in strijd met de wet zijn, daar, zoals in de memorie van antwoord al gesteld is, dit vergelijkbaar zou zijn met het overnemen van een heel dagblad door de schrijvende pers. De vrees van de Nederlandse film- en televisiemakers komt ons dus ongegrond voor.

De leden van de V.V.D.-fractie meenden dat nadrukkelijk in de tekst van artikel 15 tot uitdrukking dient te komen dat het artikel voor de pers geldt. Wij begrijpen de opmerking van deze leden aldus dat deze leden van mening zijn dat het woord «pers» in artikel 15 gebruikt zou moeten worden. Dat zou echter niet slechts een tautologie opleveren – het aantal noemt al het dag-, nieuws-, weekblad of tijdschrift en radio of televisie –, maar is bovendien onnodig: in de oude, voor de schrijvende pers geldende tekst van artikel 15 kwam het woord «pers» ook niet voor en dit heeft nooit tot misverstanden aanleiding gegeven.

Deze leden zouden voorts gaarne het standpunt van de bewindslieden vernemen over de opmerkingen die de Federatie van Kunstenaarsverenigingen in haar brief van 31 augustus 1983 bij artikel 15 maakt. Voor zover de opmerkingen van de Federatie in het bovenstaande niet al aan de orde zijn gekomen, daarover nog het volgende.

De verruiming van het voorgestelde artikel 15 tot de niet-schrijvende pers sluit aan op de verruiming van de Berner Conventie in de Akte van Parijs. Op een duidelijk misverstand slaat de opmerking dat in de memorie van antwoord gesteld zou zijn dat artikel 15 slechts betrekking heeft op de schrijvende pers, dit terwijl er tijdschriften op videoband bestaan en er een radioprogramma is getiteld «Radio weekblad». Het huidige artikel 15 heeft slechts betrekking op de schrijvende pers, wat inhoudt dat de niet-schrijvende pers geen analoge overnamebevoegdheden aan artikel 15 kan ontlenen. Deze bevoegdheden worden in het voorgestelde artikel dus wel gegeven. Het verband dat de federatie legt tussen piraterij en dit artikel ontgaat ons, zo ook hoe een vereiste van rechtmatige openbaarmaking in dit artikel iets kan toe- of afdoen aan piraterijpraktijken. Wat betreft de stelling dat onwaarschijnlijk is dat alle makers vermeld zullen gaan worden op het op grond van artikel 15 overgenomen filmwerk, allereerst kan op grond van artikel 15 niet een geheel filmwerk overgenomen worden en voorts bepaalt het artikel niet dat de makers vermeld moeten worden, maar schrijft bronvermelding voor. Over het vereiste van bronvermelding werden in het voorlopig verslag vragen gesteld die in de memorie van antwoord beantwoord werden. Wat vervolgens betreft de stelling dat het voorgestelde artikel de onzekerheid voor de filmmakers die het gevolg is van het bestaan van een omvangrijk NOS-filmarchief, zou vergroten, het voorgestelde artikel geeft geen bevoegdheden aan de omroep in verband met eventuele filmarchieven. De omstandigheid dat de NOS er een filmarchief op nahoudt, is geen reden om een aanpassing van het artikel aan de nieuwe conventie-tekst achterwege te laten. Ten slotte stelde de federatie – terecht – vast dat de voorgenomen wijziging van artikel 15 filmmakers die niet willen dat hun werk wordt overgenomen ertoe noopt zich het auteursrecht voor te behouden. De federatie vroeg zich af hoe dit zich verhoudt tot het beginsel dat het genot en de uitoefening van het auteursrecht aan geen enkele

formaliteit is onderworpen. Het uitsluitend recht van de auteur vindt men in onze Auteurswet omschreven in artikel 1, dat bepaalt dat de maker van een werk het uitsluitend recht heeft om het werk openbaar te maken en te vereenvoudigen, behoudens de beperkingen bij de wet gesteld. Een dergelijke beperking vindt men bij voorbeeld in artikel 15. Ten gunste van de auteur wordt deze beperking in artikel 15 in zoverre weer opgeheven dat hij een voorbehoud kan maken, waardoor artikel 15 buiten toepassing blijft. Een en ander is in overeenstemming met het stelsel van de Auteurswet en met de Conventie.

Artikel I, onder C

Artikel 15a

De leden van de fracties van de P.v.d.A., van de V.V.D. en van D'66 meenden dat de voorwaarde dat geciteerd wordt in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling zou kunnen vervallen; de voorwaarde die het artikel stelt dat het citeren in overeenstemming is met de regels van het maatschappelijk verkeer zou de auteur voldoende bescherming geven. Na nog eens de mening van de desbetreffende organisaties van belanghebbenden over dit punt gevraagd te hebben zijn wij tot de conclusie gekomen dat de voorwaarde dat geciteerd wordt in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling wel gehandhaafd dient te worden. Een algemeen citaatrecht, waardoor bij voorbeeld collages van werk van anderen samengesteld zouden kunnen worden zonder toestemming van de verschillende auteurs wier werk gebruikt wordt, zou een te verregaande aantasting van de rechten van auteurs betekenen. De leden van de fractie van D'66 wezen op een praktijk die zou bestaan om citaten in de literatuur, de beeldende kunst en in de muziek als volstrekt aanvaardbaar te beschouwen. Als die praktijk inderdaad bestaat, heeft deze zich ondanks de bepalingen in de wet ontwikkeld. Er is uiteraard niets op tegen als auteurs in voorkomende gevallen hun auteursrecht niet wensen uit te oefenen. Die praktijk zal ook onder de nieuwe tekst kunnen blijven voortbestaan. Een andere vraag is echter of de wetgever zo'n praktijk moet legaliseren en daarmee ook auteurs die hun rechten wel zouden willen uitoefenen deze mogelijkheid ontnemen. Wij menen dat dat niet moet gebeuren.

De leden van de fractie van de V.V.D. stelden nogmaals de vraag aan de orde waarom niet verboden wordt om in het eerste jaar na de openbaarmaking uit een filmwerk te citeren, omdat bij het citeren onjuiste stukken uit een film geknipt kunnen worden wat nadelige gevolgen voor de exploitatie van het werk kan hebben. In de door ons voorgestelde tekst van het artikel zou uit onder meer een filmwerk geciteerd kunnen worden in een aankondiging, beoordeling, polemiek of wetenschappelijke verhandeling. Voor het filmwerk zullen in de praktijk vooral de «aankondiging» of «beoordeling» van belang zijn, om welke reden het betoog in de memorie van antwoord was toegespitst op recensies. Het is juist dat een recensent door de wijze van citeren een verkeerd beeld van een werk kan geven. Dat geldt overigens niet alleen voor filmwerken, maar voor alle soorten werken. In een boekbespreking kan bij voorbeeld hetzelfde gebeuren als passages geciteerd worden die uit hun verband gerukt zijn. Uiteraard is mogelijk dat een slechte recensie de exploitatie van het werk negatief beïnvloedt. Maar een verbod om gedurende een bepaalde tijd na de openbaarmaking uit een filmwerk, of uit alle werken, te citeren lost dit probleem niet op: het recenseren kan uiteraard niet verboden worden. Een gunstige bespreking aan de hand van citaten zou dan trouwens ook onmogelijk gemaakt worden.

Deze leden vroegen ten slotte of onder het woord «aankondiging» advertenties vallen, zodat bij voorbeeld de voor een omslag en een boek gebruikte foto in een advertentie gebruikt mag worden. Advertenties vallen niet onder dit woord.

Artikel 16

De leden van de fracties van de P.v.d.A. en van D'66 stelden voor om in artikel 16, evenals in artikel 15a, de mogelijkheid op te nemen om bij algemene maatregel van bestuur te bepalen wat te verstaan is onder «naar de regels van het maatschappelijke verkeer redelijkerwijs geoorloofd». Wij wijzen erop dat de verwijzing naar de regels van het maatschappelijke verkeer pas bij dit wetsontwerp bij nota van wijzigingen in artikel 16 opgenomen is. In artikel 15a kwam die verwijzing ook in de huidige wetstekst voor; bovendien is voor dat artikel door de desbetreffende belangenorganisatie aannemelijk gemaakt dat aan een nadere regeling bij algemene maatregel van bestuur behoefte zal kunnen ontstaan. Het zou wel zeer premature regelgeving zijn om voor de kersverse verwijzing in artikel 16 nu al de mogelijkheid van een nadere regeling bij algemene maatregel van bestuur op te nemen. Bovendien heeft de regeling van artikel 16 met name doordat het vereiste van de betaling van een vergoeding gesteld wordt een heel ander karakter, terwijl door het vóórkomen van dat vergoedingsvereiste de verwijzing naar de regels van het maatschappelijke verkeer ook veel minder zelfstandige betekenis heeft.

De leden van de fractie van de P.v.d.A. waren voorts van mening dat in artikel 15a voor het begrip «kort werk» de mogelijkheid voor een nadere regeling bij algemene maatregel van bestuur voorbehouden zou moeten worden. Naar aanleiding hiervan verwijzen wij naar hetgeen wij op pagina 9 van de memorie van antwoord gesteld hebben.

De leden van de fractie van D'66 achtten de vervanging van het woord «bloemlezing» door «compilatiwerk» minder juist, omdat dit laatste woord meer betekenissen heeft. Uit de opmerkingen van verschillende leden in het voorlopig verslag is gebleken dat het woord «bloemlezing» in ieder geval te eng was, daar dat te zeer op letterkundig werk betrekking heeft. Ons zijn niet meerdere betekenissen van het woord «compilatiwerk» bekend. De definities in de woordenboeken van «bloemlezing» en «compilatiwerk» liggen ook in elkaars verlengde. Nu deze leden bovendien geen alternatief voorstelden, is het woord «compilatiwerk» gehandhaafd.

Artikel I, onder G

Artikel 39

De leden van de fracties van de P.v.d.A., de V.V.D. en D'66 pleitten voor een langere beschermingsduur voor filmwerken dan de thans in artikel 39 voorgestelde duur van 50 jaar na de eerste openbaarmaking van het werk, de leden van de C.D.A.-fractie waren daarentegen overtuigd door de argumentatie die in de memorie van antwoord ten gunste van het voorgestelde artikel gegeven is. Gezien de wens van de eerstgenoemde fracties komen wij thans terug op ons voorstel van een beschermingsduur voor filmwerken van 50 jaar na de openbaarmaking. Een verlenging van de voorgestelde termijn tot 70 jaar komt ons echter niet gewenst voor, omdat, zoals in de memorie van antwoord al uiteengezet is, daarmee de eenheid van de wetgeving aangetast wordt: de verjaringstermijn in ons auteursrecht, evenals trouwens in dat van de meeste bij de Berner Unie aangesloten landen, is nu eenmaal 50 jaar. Ook zou een termijn voor filmwerken van 70 jaar na de openbaarmaking onmiddellijk de vraag oproepen of dan ook niet de andere gevallen, geregeld in artikel 38 Auteurswet, waarin de Auteurswet een termijn van 50 jaar na de openbaarmaking kent, aanpassing behoeven, waardoor de eenheid van de wetgeving nog verder in gevaar zou komen. Alles tegen elkaar afgewogen hebbende, stellen wij thans bij nota van wijzigingen voor artikel 39 te schrappen, zodat de hoofdregel van het

auteursrecht – een bescherming van 50 jaar na de dood van de (langstlevende) maker – van toepassing zal zijn. Weliswaar heeft deze regel voor filmwerken als bezwaar, zoals ook in memorie van toelichting en memorie van antwoord uiteengezet is, dat, omdat een filmwerk meerdere makers heeft, de begindatum van de termijn, de dood van de langstlevende maker, niet op eenvoudige wijze vast te stellen is. Daar staat tegenover dat deze regel tot nu toe ook in ons recht gegolden heeft en geen problemen heeft opgeleverd en dat bij voorbeeld het Franse en het Duitse recht ook geen speciale bepaling voor de verjaring van filmwerken kennen, maar de zoëven genoemde hoofdregel laten gelden. In dit verband merken wij ten slotte nog op dat wij de opmerking van de leden van de V.V.D.-fractie dat een verwijzing naar de wetgeving in de ons omgevende landen geen hout kan snijden, omdat voor het eerst in de Auteurswet een specifiek op filmwerken betrekking hebbende termijn wordt ingesteld, niet kunnen volgen. Inderdaad is een regeling van het filmrecht zoals die thans in onze Auteurswet opgenomen wordt ter aanpassing van deze wet aan de gewijzigde Berner Conventie voor ons recht nieuw, maar verschillende andere landen hebben al veel langer zo'n regeling. Waarom in een bij uitstek internationale materie niet naar de wetgeving van andere landen verwezen kan worden, is ons niet duidelijk.

Artikel I, onder H

Algemeen

Het is met veel plezier dat wij constateren dat de leden van de fractie van het C.D.A. na de, zoals zij zeiden, heldere toelichting die gegeven is, onvoorwaardelijk kiezen voor het door ons voorgestane stelsel van de «*présomption de cession*».

Artikel 45a

Wij hebben met genoeg vastgesteld dat de leden van de C.D.A.-fractie in tweede instantie geen behoefte hebben aan een andere wijziging van de definitie van «*filmwerk*».

De leden van de V.V.D.-fractie bleven van mening dat het aanbeveling verdient om niet te pogen een filmwerk te definiëren, gelet op de technische ontwikkelingen en nog te verwachten ontwikkelingen. Wij wijzen nogmaals op wat over de noodzaak van een definitie door ons gezegd is in de memorie van antwoord. Wat nog het argument van de technische ontwikkelingen betreft, zoals ook in de memorie van antwoord gesteld is, zijn mogelijke toekomstige ontwikkelingen geen argument om thans geen definitie op te nemen, wel om die zo nodig te zijner tijd te wijzigen.

De leden van de D'66-fractie waren nog steeds van mening dat een definitie van filmwerk onvermijdelijk is, maar de veranderingen die bij nota van wijzigingen zijn aangebracht leken haar geen verbeteringen. Deze leden stelden een definitie voor die dichterbij de definitie in het oorspronkelijke ontwerp van wet komt, namelijk: «*Onder filmwerk wordt verstaan een al dan niet vastgelegd werk, dat bestaat uit een beweging suggererende opeenvolging van lichtbeelden met of zonder geluid*».

In de memorie van antwoord hebben wij al uiteengezet dat het gebruik van het woord «*lichtbeeld*» ons niet gelukkig voorkomt vanwege de associatie van dit woord met het woord «*diapositief*». Dit bezwaar hebben wij nog steeds. Het slot van de definitie in het gewijzigd ontwerp van wet is inderdaad wat moeizaam geredigeerd, maar volstrekt onnodig is die redactie niet: aldus wordt uitgedrukt dat niet alleen irrelevant is of het werk al dan niet is vastgelegd, maar óók dat de wijze van vastlegging irrelevant is. Dit laatste element komt niet voor in de door deze leden voorgestelde redactie. Wij zien ten slotte niet in waarom «*een reeks bewegende beelden*» een te ruime omschrijving is.

De leden bleven voorts van mening dat in artikel 45a, tweede lid, enkele hoofdmakers van een film genoemd kunnen worden in een niet-limitatieve opsomming, zoals was voorgesteld door de Adviescommissie voor het Auteursrecht. Wij blijven van mening dat het beter is geen voorbeelden in de wet te noemen, omdat de tekst daardoor niet helderder wordt en het niet wenselijk is dat de wet onderscheid maakt tussen makers die met name genoemd worden en andere makers. Zoals wij ook in de memorie van antwoord al naar voren gebracht hebben, is het beroep op de voorstellen van de Adviescommissie niet terecht, daar de Adviescommissie in het door haar voorgestelde artikel 25b niet zozeer voorbeelden gaf dan wel een bepaling wie in elk geval als makers beschouwd worden.

De leden van de fracties van de P.v.d.A. en van de V.V.D. stelden dat, daar de producent niet altijd degene is die exploiteert, de definitie van «producent» met het oog daarop aangepast moet worden. Deze leden stelden een tekst voor die beoogt de exploitatie als element van de definitie te laten vervallen. Een van de kernbepalingen van het wetsontwerp is echter artikel 45d, dat de producent bepaalde *exploitatie*rechten toekent. Als nu de definitie van «producent» in artikel 45a zodanig wordt dat het element van de exploitatie daar niet in voorkomt, sluiten het definitie-artikel en de kernbepaling van de regeling niet meer op elkaar aan. Deze aanpassing van de definitie zou, voor zover het artikel 45d betreft, ook geen enkele zin hebben, daar de producent die niet exploiteert de exploitatierechten die artikel 45d verleent niet zal uitoefenen. Het element van de exploitatie is bovendien wezenlijk, gezien de achtergrond van de regeling in het wetsontwerp en in de Conventie, daar doel van de regeling is de producent bevoegdheden te verlenen met betrekking tot de exploitatie van het filmwerk ten einde de internationale circulatie van filmwerken te bevorderen. Overigens zegt de definitie niet dat de producent zelf exploiteert. Zoals deze leden stellen, doet de situatie waarin een producent niet exploiteert zich voor bij opdrachtfilms. Op dit terrein zal de voorgestelde wettelijke regeling naar verwachting echter in de praktijk geen rol van betekenis spelen, omdat die regeling geldt als geen contractuele regelingen getroffen zijn. Dat laatste zal bij opdrachtfilms echter meestal wél het geval zijn.

De leden van de V.V.D.-fractie stelden nog dat in het Franse recht, waaraan de definitie van «producent» in dit wetsontwerp ontleend is, die definitie niet helder bleek en nadere interpretatie door de rechtspraak behoefde. Deze stelling is onjuist. De Franse definitie heeft geen aanleiding tot problemen gegeven. Wel is in de Franse rechtspraak de vraag aan de orde gesteld of de producent als maker van het filmwerk beschouwd moet worden.

De leden van de fractie van D'66 wilden voor alle zekerheid in de definitie van «producent» het element opnemen dat de producent degene is die de makers engageert om de opdrachtgever of financier buiten de definitie te houden. Wij vertrouwen dat deze leden in het bovenstaande al een gedeeltelijke reactie op hun opmerking gelezen hebben. Voorts zijn naar onze mening de drie elementen die wij als wezenlijk beschouwen, namelijk het bijeenbrengen of verschaffen van kapitaal, het dragen van risico en het engageren van de makers, in de definitie tot uitdrukking gebracht.

Artikel 45c

De leden van de fractie van de V.V.D. stelden enkele vragen over dit artikel, waar in het eindverslag abusievelijk het kopje «artikel 45e» boven is komen te staan. Om systematische redenen worden die vragen hier beantwoord.

De leden vroegen allereerst of de zogenaamde «trailer» alleen uitgebracht kan worden wanneer dit contractueel overeengekomen is, dit gezien de uitspraak in de memorie van antwoord dat de producent niet op ieder

moment delen van het filmwerk openbaar kan maken. Inderdaad moet de producent die al vóór het filmwerk vertoningsgereed is een trailer wil maken en uitbrengen daarover contracteren, zoals hij ook andere afspraken over de publiciteit zal moeten vastleggen. Wij menen niet dat dat ongewenst is. Ook thans kan de producent dergelijke rechten alleen aan een contract ontlelen. De essentie van de nieuwe regeling is dat de producent die geen contract met de makers gesloten heeft aan de wettelijke regeling de exploitatierechten als vermeld in artikel 45d ontleent vanaf het ogenblik dat het filmwerk vertoningsgereed is. Voor andere rechten of voor rechten die hij vanaf een ander ogenblik wil laten gelden zal hij contractuele regelingen moeten treffen.

Deze leden stelden voorts dat een beroep op het Franse recht in verband met het begrip «voltooiing» hen niet reëel leek, daar in het Franse recht de bepaling van het tijdstip van voltooiing door producent, regisseur en makers gezamenlijk moet geschieden door «commun accord» en zo'n «commun accord» nogal eens niet bereikt kan worden, waarna een beroep op de rechter gedaan moet worden. Het is ons bekend dat de desbetreffende bepaling in de Franse Auteurswet, dat over het tijdstip van voltooiing overeenstemming bereikt moet worden tussen producent en regisseur of tussen producent en makers, problemen oplevert. Die problemen worden echter veroorzaakt door het voorschrift dat er overeenstemming moet bestaan tussen producent en regisseur of tussen producent en makers over het tijdstip. Het is duidelijk dat producent en regisseur of producent en makers daarover van mening kunnen verschillen. Daarom is dat element uit het Franse recht niet door ons overgenomen. In het wetsontwerp is de beslissing wanneer het werk voltooid is uitsluitend aan de producent gelaten (tenzij partijen anders overeengekomen zijn), omdat het de producent is die de financiële verantwoordelijkheid draagt. Dan zal de bepaling van het tijdstip in de praktijk ook geen problemen opleveren of onzekerheden veroorzaken. Het is niet mogelijk om als tijdstip waarop de rechten van artikel 45d op de producent overgaan het tijdstip te hanteren waarop de diverse makers hun bijdrage voor het filmwerk beginnen te leveren, dit in antwoord op een suggestie van deze leden. Niet alleen is dat tijdstip, dat trouwens voor iedere maker verschillend kan zijn, daar de makers hun bijdragen niet gelijktijdig behoeven te leveren, niet zo gemakkelijk objectief vast te stellen, maar bovendien heeft de regeling van artikel 45d betrekking op en geeft rechten in verband met een kant en klaar produkt, het filmwerk, en daarvan is nog geen sprake op het tijdstip waarop de makers hun bijdragen beginnen te leveren.

Het was, ten slotte, niet zozeer onze bedoeling om in de passage in de memorie van antwoord over het tijdstip van voltooiing en het begrip «vertoningsgereed» een beroep te doen op het Franse recht dan wel te vermelden dat het begrip «vertoningsgereed» als zodanig aan het Franse recht ontleend is (zij het dat, zoals in het bovenstaande gebleken is, het desbetreffende artikel in de Franse Auteurswet niet integraal door ons overgenomen is).

Artikel 45d

De leden van de fractie van de P.v.d.A. vroegen zich af of de uitzondering op het vermoeden van overdracht zoals artikel 45d die thans voorziet (voor de auteur van de filmmuziek en van de bij die muziek behorende tekst) niet ook zou moeten gelden voor de auteur van het scenario. Zoals deze leden terecht opmerkten, biedt artikel 14bis, derde lid, van de Berner Conventie de mogelijkheid de scenarioschrijver, maar ook de tekstschrijver en de regisseur uit te zonderen. Van deze mogelijkheid is door ons echter bewust geen gebruik gemaakt, omdat dan de derde die het filmwerk bij voorbeeld wil vertonen behalve met de producent ook met ieder van deze uitgezonderde makers zou moeten contracteren, terwijl één uitgezonderde maker de gehele vertoning zou kunnen blokkeren door zijn toestemming te weigeren.

Dit kwam ons onpraktisch voor en in strijd met het doel van de regeling die de internationale circulatie en exploitatie van filmwerken beoogt te vergemakkelijken. Ook in de Franse en Duitse regeling is de door deze leden voorgestelde uitzondering niet opgenomen.

Deze leden waren verder van mening dat de instelling van een openbaar filmregister overweging verdient en zouden graag daarover onze mening vernemen. De instelling van een openbaar filmregister wordt niet overwogen.

Artikel 45g

De leden van de fractie van de P.v.d.A. merkten in hun commentaar op artikel 45a tevens op dat artikel 45g in die zin aanpassing behoeft dat afzonderlijk openbaar maken en verveelvoudigen door de maker van zijn bijdrage alleen toegestaan is indien geen schade wordt toegebracht aan de exploitatie (door wie dan ook) van het filmwerk noch aan de medemakers, het eerste deel van deze opmerking houdt verband met de opmerking van deze leden dat de exploitatie niet in alle gevallen door de producent plaatsvindt.

Voor zover het de definitie van het begrip «producent» betreft, is hierboven aangegeven waarom de door deze leden genoemde omstandigheid niet tot aanpassing van de definitie heeft geleid: enerzijds hoort het element exploitatie wel in de definitie voor te komen, anderzijds zegt de definitie niet dat de producent zelf exploiteert. Artikel 45g, dat spreekt van «exploitatie door de producent» is echter inderdaad te eng geformuleerd. Bij nota van wijzigingen wordt voorgesteld de woorden «door de producent» aan het slot van het artikel te schrappen.

Wat het tweede deel van de opmerking van deze leden betreft, dat artikel 45g zou moeten bepalen dat de afzonderlijke openbaarmaking van de eigen bijdrage geen schade mag toebrengen aan de medemakers, brengen wij het volgende naar voren.

Voor zover het gaat om de eigen bijdrage van de maker en het auteursrecht daarop, is er geen sprake van medemakers. Een ander punt is – en waarschijnlijk doelen deze leden op dit geval – of de openbaarmaking door de maker van zijn eigen bijdrage schade kan toebrengen aan de medemakers van het filmwerk en zo ja, of de wet daarover iets behoort te bepalen. Wellicht kan zo'n geval zich voordoen. Een speciale wetsbepaling is echter naar onze mening niet nodig. Voor zover het zijn eigen bijdrage betreft, is er geen speciale band die de maker met de medemakers van het filmwerk bindt. De algemene bepalingen die gelden in die gevallen waarin de uitoefening van het eigen recht schade toebrengt aan een ander zullen toepassing vinden en ook toereikend zijn. Te denken valt met name aan artikel 1401 BW.

De leden van de V.V.D.-fractie vroegen zich af wat de inhoud van het recht van de maker is die een van het filmwerk scheidbare bijdrage heeft geleverd in het geval dat het filmwerk nooit als vertoningsgereed zou kunnen worden beschouwd. Deze maker behoudt het auteursrecht en alle daaruit voortvloeiende rechten. De beperking van de tweede zin van het artikel dat de uitoefening van het recht geen schade mag toebrengen aan de exploitatie van het filmwerk komt in dat geval niet aan de orde.

De vraag van deze leden over de situatie bij opdrachtfilms is hierboven al beantwoord.

Deze leden merkten ten slotte in verband met artikel 12, derde lid, van de Auteurswet op dat in het onderwijs een oncontroleerbare praktijk van *onderlinge uitlening en reproducties van filmwerken* bestaat. Deze leden meenden dat artikel 12, derde lid, niet duidelijk bepaalt dat de vrijstelling voor het onderwijs alleen de openbaarmaking betreft, niet het vervaardigen van verveelvoudigingen, dit omdat artikel 12, eerste lid, onder 1° bepaalt dat onder openbaarmaking mede wordt verstaan de openbaarmaking van een verveelvoudiging van het geheel of een gedeelte van een werk. Het is

ons bekend dat deze praktijk bestaat en zeer nadelig is voor filmmakers en producenten. Wij menen echter oprecht dat het probleem niet zit in de formulering van de Auteurswet – de openbaarmaking van een verveelvoudiging is niet hetzelfde als de vervaardiging van een verveelvoudiging –, maar hierin dat in strijd met de Auteurswet vrijheden genomen worden, terwijl anderzijds de rechthebbenden praktische problemen op hun weg vinden als zij hun rechten geldend willen maken.

De minister van Justitie,
F. Korthals Altes

De minister van Welzijn, Volksgezondheid en Cultuur,
L. C. Brinkman